KOMISJONI OTSUS (EL) 2017/1592,

15. mai 2017,

meetme SA.35429 – 2017/C (ex 2013/NN) kohta, mida rakendas Portugal, et pikendada avalike veeressursside kasutamist hüdroelektri tootmiseks

(teatavaks tehtud numbri C(2017) 3110 all)

(Ainult portugalikeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid esitama märkusi vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikele 2 ja võtnud arvesse nende märkusi

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

(1) 18. septembril 2012 sai komisjon eraisikutelt kaebuse, et Portugal on andnud ebaseaduslikku riigiabi ettevõtjale Energias de Portugal, S.A ([1]). (EDP) seoses nii luhtunud kuludega Portugalis kui ka avalike veeressursside hüdroelektri tootmiseks kasutamise pikendamisega.

(2) 30. oktoobril 2012 edastas komisjon kaebuse Portugalile ja küsis lisateavet, mille Portugal esitas 8. jaanuari 2013. aasta kirjas. Kohtumine Portugali ametiasutustega toimus 25. jaanuaril 2013. Portugal esitas lisateavet 7. märtsil 2013.

(3) 18. septembril 2013 saatis Euroopa Komisjon Portugalile kirja, milles teatas, et algatab ametliku uurimismenetluse ainult avalike veeressursside hüdroelektri tootmiseks kasutamise pikendamise kohta, järgides ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 2 sätestatud korda.

(4) Komisjon sai Portugalilt märkused 21. oktoobril 2013 ja nende alusel tehti 29. jaanuaril 2014 otsuses parandus.

(5) Komisjoni otsus algatada ametlik uurimismenetlus ([2]) (edaspidi „menetluse algatamise otsus“) avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* 16. aprillil 2014.

(6) 2014. aasta mais sai komisjon kirjalikud märkused kolmandatelt isikutelt.

(7) Portugal saatis nende kohta vastused 3. juulil 2014.

(8) Komisjon palus 15. aprilli 2016. aasta kirjaga lisateavet. Portugal saatis vastuse 19. augustil 2016.

(9) Käesoleva otsusega lõpetatakse ELi toimimise lepingu artikli 108 alusel algatatud ametlik uurimismenetlus. Selles ei käsitleta meetme vastavust ELi õiguse teistele sätetele, nagu ELi riigihanke-eeskirjad ja ELi toimimise lepingu artiklite 106 ja 102 kohased kartellivastased eeskirjad.

([1]) Kuni 2004. aastani Electricidade de Portugal.

([2]) Riigiabi SA.35429 (2013/C) (ex 2012/CP) — Avalike veeressursside hüdroelektri tootmiseks kasutamise pikendamine — Kutse märkuste esitamiseks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikele 2 (ELT C 117, 16.4.2014, lk 113).

2. MEETME KIRJELDUS

2.1. Portugali energiaturg

(10) Enne Portugali elektrituru liberaliseerimist 2007. aastal ei müüdud Portugalis toodetud elektrit otse turul, vaid selle omandas pikaajaliste elektriostulepingute alusel avaliku sektori elektrivõrguettevõtja Rede Elétrica Nacional, S.A. (edaspidi „REN“). Nende elektriostulepingute kohaselt pidi REN ostma volitatud tootjatelt kindla perioodi jooksul (2027. aastani) kindla hinna (kattis konkreetsed kulud) alusel kindla koguse elektrit.

2.2. Otsus luhtunud kulude kohta

(11) Pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/54/EÜ ([1]) rakendamist otsustas Portugal elektriostulepingud ennetähtaegselt lõpetada ja asendada need luhtunud kulude (lepingulise tasakaalu mehhanismi säilitamise kulude (edaspidi „tasakaalukulud“)) eest hüvitise maksmisega. 27. detsembri 2004. aasta dekreetseaduses nr 240/2004 sätestatakse tasakaalukulude arvutamise parameetrid ja metoodika.

(12) Portugal andis luhtunud kulude hüvitamise meetmest teada 1. aprillil 2004, võttes aluseks komisjoni teatise luhtunud kuludega seotud riigiabi analüüsi metoodika kohta ([2]). Luhtunud kulude hüvitist kavatseti maksta EDP ja RENi vahel 34 elektrijaama (27 neist hüdroelektrijaamad) kohta sõlmitud elektriostulepingute ennetähtaegse lõpetamine eest, võttes arvesse eeldatavat varasematest investeeringutest tingitud koormat liberaliseeritud turul. Otsuses luhtunud kulude kohta käsitletakse ka ettevõtjaid Tejo Energia ja Turbogas. Portugal andis teada ka kavatsusest hüvitada luhtunud kulud Tejo Energiale ja Turbogasile. Meedet kavatseti rahastada elektri lõpptarbijatele registreeritud tarbimisvõimsuse alusel kehtestatud lõivust saadavast tulust.

(13) Komisjon kiitis meetme 2004. aastal heaks otsusega riigiabi N161/2004 „Stranded costs in Portugal“ („Luhtunud kulud Portugalis“) ([3]) kohta, lubades kolme ettevõtja ([4]) võimalike kulude hüvitamist.

(14) Nagu kõnealuses komisjoni otsuses kirjas, makstakse EDP-le alates 2007. aasta juulist igal aastal tasakaaluhüvitist, mis koosneb kahest osast: fikseeritud suurusega osa, mis on varem arvutatud maksimaalne aastane summa, ja varieeruva suurusega osa, milles arvestatakse tegelike tulude ja asjaomaste jaamade kulude (EDP konsolideerimisgrupi tasandil) erinevuse reaalset väärtust. Tasakaalukulude summa korrigeeritakse lõplikult 2018. aasta alguses, kui elektriostulepingute ennetähtaegsest lõpetamisest on möödas 11 aastat. Korrigeerimisarvutustes võetakse pärast komisjoni otsust aluseks 2027. aasta lõpuni (tasakaalumehhanismi rakendamise lõpp) prognoositud tulu.

2.3. Kontsessiooniperioodi pikendamine

(15) EDP hüdroelektrijaamadega seotud elektriostulepingute lõpetamise leping sõlmiti 2005. aasta veebruaris, pärast dekreetseaduse nr 240/2004 vastuvõtmist. Elektriostulepingute lõpetamise lepingus on säte, mis lükkab kokkulepitud lõpetamise edasi. Selle kohaselt oleneb elektriostulepingu lõpetamine õigusest kasutada avalikke veeressursse vähemalt seadmete ja rajatiste kasutusea lõpuni. Igatahes oleks tulnud anda avalike veeressursside kasutamise õigus energiatootjale ehk EDP-le sama kauaks.

(16) Portugali 29. detsembri 2005. aasta veeseaduse (seadus nr 58/2005) ja 31. mai 2007. aasta dekreetseaduse nr 226-A/2007 (veeressursside kasutamise kord) kohaselt toimub avalike veeressursside kasutamine energia

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiv 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/92/EÜ (ELT L 176, 15.7.2003, lk 37).

([2]) Komisjon võttis teatise vastu 26. juulil 2001 ja teavitas sellest liikmesriike 6. augusti 2001. aasta kirjaga SG(2001) D/290869.

([3]) Komisjoni 22. septembri 2004. aasta otsus nr C(2004) 3468 riigiabi N 161/2004 kohta „Stranded costs in Portugal“ („Luhtunud kulud Portugalis“) (ELT C 250, 8.10.2005, lk 9).

([4]) EDP, Tejo Energia ja Turbogas.

tootmiseks kontsessioonilepingu alusel. Ettevõtja, kellega kontsessioonileping sõlmitakse, tuli valida seadusega sätestatud korra kohaselt. Dekreetseaduste nr 240/2004 ja nr 226-A/2007 kohaselt lähevad kontsessioonilepingu lõppemisel selles käsitletava tegevusega seotud varad tasuta riigi omandisse. Kui aga kontsessioonilepingu saanud ettevõtja tegi kontsessiooni andja loal investeeringuid, mida ei amortiseeritud ega saanudki amortiseerida, võib riik otsustada, kas tasuda nende jääkväärtus või pikendada kontsessioonilepingut varade amortiseerimise lõpuni, aga mitte kauemaks kui 75 aastat ([1]).

2.4. **Hüdroelektri tootmise kontsessioonilepingute pikendamise väärtus**

(17) Portugal korraldas kolm uuringut, kus on esitatud 2007. aastal toimunud pikendamisest tingitud võimaliku majandusliku väärtuse arvutused. Uuringute peamised tulemused olid järgmised.

a) RENi hinnangul on kontsessioonilepingu pikendamise väärtus 1 672 miljonit eurot, võttes aluseks ühese diskontomäära 6,6 %, mis vastab EDP enda hinnangulisele kapitali kaalutud keskmisele hinnale.

b) Caixa Banco de Investimento hinnangul on väärtus 650 ja 750 miljoni euro vahel, võttes aluseks kaks diskontomäära: energiaostulepingute jääkväärtus, mille diskontomäär on 4,57 %, võttes omakorda aluseks 15-aastaste riigivõlakirjade 4,05-protsendilise tootluse vahe ehk 50 baaspunkti, ning kapitali kaalutud keskmise hinnaga 7,72 % diskonteeritud vabad rahavood, võttes aluseks põhivahendite hindamise mudeli ja andmed, mis on kaudselt tuletatud samalaadsetest Euroopa kommunaalettevõtete omakapitali ja riskikulude hindamistest.

c) Credit Suisse First Boston (CSFB) hindas väärtuseks 704 miljonit eurot, võttes aluseks eeldatava elektrihinna 50 eurot megavatt-tunni eest ning kasutades kapitali kaalutud keskmise hinna jaoks diskontomäära 7,89 % ja jääkväärtuse jaoks diskontomäära 4,55 %. Kapitali kaalutud keskmise hinna aluseks on, nagu ka Caixa Banco de Investimento puhul, põhivahendite hindamise mudel ja andmed, mis on kaudselt tuletatud samalaadsetest Euroopa kommunaalettevõtete omakapitali ja riskikulude hindamistest.

(18) Dekreetseadusega nr 226-A/2007 anti energiaostulepingute edasilükkavatele sätetele õiguslik toetus, pikendades õigust kasutada avalikke veeressursse neil EDP hüdroelektrijaamadel, kelle energiaostuleping oli dekreetseadusega nr 240/2004 lõpetatud.

(19) Dekreetseaduse nr 226-A/2007 artikli 91 lõike 6 alusel tuli elektritootjatele (*de facto* EDP-le) õiguste üleandmisel neil maksta kinni majandusliku ja rahalise väärtuse vahe. Nagu sätestatud dekreetseaduse nr 226-A/2007 artikli 92 lõikes 1, vastas see summa iga elektrijaama puhul tegevuse turuväärtuse (pikendusperioodi lõpuni, väljendatuna rahavoogudes) ja investeeringu jääkväärtuse (sätestatud elektriostulepingus) (mõlemad diskonteeritud vastava diskontomääraga) vahele. Selle sätte tõttu ei olnud võimalik käsitleda tehingut ühe rahalise investeeringuna, sest alljärgneva diskonteerimiseks kasutati erinevaid diskontomäärasid:

a) jääkväärtus (mida maksab EDP);

b) asjaomaste hüdroelektrijaamade toodetud elektri müügist EDP-le laekuvad vabad rahavood (mis tulevad tarbijatelt ja mille EDP maksab Portugalile).

(20) Dekreetseaduse nr 226-A/2007 sätete kohaselt maksis EDP kõigi 27 hüdroelektrijaama kontsessioonilepingu pikendamise majandusliku ja finantsväärtuse vahe eest Portugali riigile 759 miljonit eurot. See summa sisaldab 55 miljonit eurot vee ressursitasu. Järelikult oli EDP makstud tasu netosumma 704 miljonit eurot.

2.5. **Kaebus**

(21) 2012. aasta septembris saadud kaebuses väideti, et Portugal oli andnud EDP-le siseturuga kokkusobimatut ebaseaduslikku riigiabi, seda järgmise kahe konkreetse meetmega:

a) EDPga enne elektriturgude liberaliseerimist kokku lepitud luhtunud kulude hüvitis, mille komisjon kiitis heaks otsusega riigiabi N 161/2004 kohta „Stranded costs in Portugal“ („Luhtunud kulud Portugalis“) (nagu kirjas

([1]) Portugali ametiasutused selgitasid, et põhimõte hüvitada amortiseerimata investeeringud asjaomaste varade riigile minemisel kontsessioonilepingu lõppemisel kehtis Portugali seaduste kohaselt juba enne sektori liberaliseerimist.

põhjenduses 12) ([1]): kaebuse esitaja väidab, et kuna pärast komisjoni otsuse vastuvõtmist asjaolud muutusid ja ei järgitud komisjoni teatises luhtunud kuludega seotud riigiabi analüüsimise metoodika kohta ([2]) sätestatud tingimusi, ei oleks 2004. aastal heakskiidetud abi enam liidu riigiabieeskirjadega kooskõlas;

b) madal hind, mida EDP maksis Portugalile 2007. aastal avalike veeressursside hüdroelektri tootmiseks kasutamise kontsessioonilepingute pikendamise eest riigihanget korraldamata, loobudes nii riigi tuludest EDP kasuks.

2.6. **Menetluse algatamise otsus**

(22) Menetluse algatamise otsuses lükkas komisjon ümber luhtunud kulude hüvitamisega seotud kaebuseosa ja jõudis järeldusele, et ei ole mingit põhjust väita, et abi ei ole enam siseturuga kokkusobiv.

(23) Küll aga tekkis komisjonil kahtlus, et veeressursside kasutamise korra rakendamine võis olla riigiabi EDP-le. Komisjon järeldas menetluse algatamise otsuses esialgselt, et kui leiab kinnitust, et dekreetseaduse nr 226-A/2007 rakendamisel pidi EDP maksma avalike veeressursside kasutamisõiguse pikendamise eest liiga väikest tasu, näib see olevat valikuline majanduslik eelis EDP-le.

(24) Mis puutub kokkusobivusse siseturuga, siis sel ajal komisjon ei leidnud ühtegi sobivat õiguslikku alust, mille alusel hinnata EDP-le võimaliku riigiabi andmise kokkusobivust siseturuga.

2.6.1. *Hanke puudumine*

(25) Esiteks märkis komisjon, et turule pakutava teenuse osutamiseks avalike veeressursside kasutamise kontsessioonilepingu andmine ei või anda kontsessiooni saajale majanduslikku eelist, kui kontsessioonilepingu andmiseks korraldatakse mittediskrimineeriv avatud hankemenetlus, kus osaleb piisav arv huvitatud ettevõtjaid. Kõnealusel juhul aga pikendas elektriostulepingute lõpetamine EDP ainuõigust käitada asjaomaseid elektrijaamu keskmiselt umbes 25 aasta võrra *de facto* ja hanget korraldamata. Hanke korraldamine oli õigupoolest RENi ja EDP vaheliste 27 elektriostulepingu lõpetamise lepingute edasilükkavate sätetega välistatud.

(26) Võttes arvesse, et need elektrijaamad katsid märkimisväärse protsendi (27 %) Portugali turust, EDP turupositsioon Portugali elektritootmise ja hulgimüügi turul oli suur (55 %) ning oldi eriti huvitatud hüdroelektrijaamade olemasolust elektrienergia tootmise portfellis, võisid sellised edasilükkavad sätted viia pikaajalise turulepääsu piiramiseni võimalike konkurentide jaoks, kes oleks saanud osaleda avatud hankemenetluses. Sellepärast võib selguda, et EDP sai lubamatu majandusliku eelise, kui hanke tulemusena oleks hind olnud EDP makstust suurem (pärast ettevõttele võlgnetava jääkväärtuse mahaarvamist).

2.6.2. *Tehinguhinna hindamiseks kasutatud toetavad majandusuuringud*

(27) Teiseks arvas komisjon menetluse alustamise otsuses, et paremuselt teine lahendus oleks hankemenetluse korraldamata jätmise korral olnud turutingimustel läbirääkimised Portugali ametiasutuste ja EDP vahel. Portugal kui turu korraldaja oleks võinud avalike hüvede kontsessiooni andmisel üritada saada võimalikult suurt kasu. Sel juhul oleks läbirääkimisi EDPga toetanud 2007. aastal tehtud hindamine, ([3]) mis oli Portugali jaoks kõige kasulikum (RENi hinnang).

(28) Nagu menetluse algatamise otsuse põhjenduses 44 mainitud, nõustus Portugal hinnaga, mis oli RENi hinnangust peaaegu poole väiksem. Kui RENi hinnang oleks osutunud kõige täpsemaks, ei ole usutav, et riik oleks EDPga läbi rääkides käitunud turu korraldajana.

([1]) Komisjoni 22. septembri 2004. aasta otsus nr C(2004)3468 riigiabi N 161/2004 kohta „Stranded costs in Portugal“ („Luhtunud kulud Portugalis“) (ELT C 250, 8.10.2005, lk 9).
([2]) Komisjon võttis teatise vastu 26. juulil 2001 ja teavitas sellest liikmesriike 6. augusti 2001. aasta kirjaga SG(2001) D/290869.
([3]) Vt menetluse algatamise otsuse põhjendus 16.

2.6.3. *Tehinguhinna määramiseks kasutatud finantsmetoodika*

(29) Kolmandaks tekkisid kahtlused ka tehinguhinna määramiseks kasutatud finantsmetoodika suhtes. Dekreetseaduses nr 226-A/2007 sätestatud meetod järgib suuresti Caixa Banco da Investimento kasutatud meetodit, milles kasutatakse kahte diskontomäära ([1]).

(30) Komisjon väljendas kahtlust, et kui ei kasutata sama diskontomäära, mis põhineb vaid EDP kapitali hinnal (nagu pakkus välja REN), võib see olla EDP-le majanduslik eelis. Komisjon märkis, et kui jääkväärtuse ja vabade rahavoogude diskontomäärana oleks kasutatud ühtmoodi kapitali kaalutud keskmist hinda, mille aluseks on Euroopa elektritootja tüüpiline kapitali hind (7,55 %), oleks EDP pidanud maksma 1 340 miljonit eurot ehk 581 miljonit eurot rohkem, kui ta tegelikult maksis.

(31) Seetõttu arvas komisjon menetluse alustamise otsuses, et arvestades Portugali ametiasutuste valikut pikendada kontsessioonilepingut ainult EDP kasuks, mitte korraldada hankemenetlus, kus saavad osaleda ka konkurendid, oleks tulnud kasutada diskontomäärana EDP tegelikku kapitali kaalutud keskmist hinda, mis kajastaks tema enda tegelikku kapitali hinda. RENi väitel oli EDP tegelik kapitali kaalutud keskmine hind 2007. aastal 6,6 %, mistõttu oleks õigem kasutada seda, mitte 7,55 %. Seega järeldas komisjon, et võib olla võimalik tuvastada lubamatut majandusliku eelise andmist EDP-le.

3. **HUVITATUD ISIKUTE MÄRKUSED**

(32) Ametliku uurimise ajal sai komisjon kirjalikke märkusi nii kaebuse esitajatelt kui ka EDP-lt.

(33) Kaebuse esitajate arvates sai EDP kontsessioonilepingute pikendamisega riigiabi. Nende väitel on meede saamata jäänud tulu hüvitamine.

(34) 19. mail 2014 saadetud vastuses arvas EDP vastupidist – meede ei ole riigiabi. Esiteks väitis EDP, et ei saanud mingit majanduslikku eelist, kui 2007. aastal tunnistati tema õigust kasutada avalikke veeressursse 27s elektriostulepingutega hüdroelektrijaamas sealsete seadmete kasuliku tööea lõpuni, sest see õigus anti tavapärastel turutingimustel.

(35) EDP väitis, et majandusliku eelise andmise saab välistada, kui riik tegutseb avatud turul turutingimustel tehtavas tehingus eramüüjana ja püüab saada vara eest parimat hinda.

(36) EDP väidab, et tal on õigus saada hüdroelektrijaamade jääkväärtuse hüvitist, kui elektriostulepingud lõpetatakse enne jaamade kasuliku tööea lõppu. Seetõttu ei olnud riigil majanduslikult mõistlik kuulutada 2007. aastal välja uute veeressursside kontsessioonilepingute andmiseks riigihange.

(37) EDP arvab, et kui riik oleks tahtnud saada suuremat väärtust, kui näitavad sõltumatud uuringud, oleks EDP keeldunud veeressursside kasutamisõiguse pikendamisest ja küsinud elektrijaamade jääkväärtuse hüvitamist kohe, nii nagu tal selleks õigus oli.

(38) Peale selle arvab EDP, et RENi uuring kontsessioonilepingute pikendamise majandusliku väärtuse kohta sisaldas sobimatuid majanduslikke ja rahalisi eeldusi, mis vähendavad oluliselt õiguste väärtust, mis omakorda tähendab, et EDP ei oleks mainitud kahepoolsetel läbirääkimistel kunagi nõustunud selle uuringu tulemustega.

(39) Seetõttu väidab EDP, et kui objektiivse hindamismetoodika alusel määras kontsessioonilepingute pikendamise väärtuse üks pool, peaks sellest majandusliku eelise andmise välistamiseks piisama.

(40) Teiseks väidab EDP, et dekreetseaduses nr 226-A/2007 sätestatud metoodika on objektiivne ja põhineb üldtunnustatud majandusarvestuse põhimõtetel. Selle kohaldamisel saab hüvitise arvutada sidusalt, põhjendatult ja objektiivselt.

([1]) Vt menetluse algatamise otsuse põhjendus 16.

(41) Seoses iga jaama rahavoogude puhul kasutatava diskontomääraga arvavad nii Caixa Banco de Investimento kui ka CSFB, et jaamade jääkväärtuse diskontomäär peaks sisaldama selles väärtuses sisalduvat lepinguriski. EDP märgib, et kuna kõik elektriostulepingud jõustusid 1995. aastal, oli EDP-l nende alusel juba õigus saada RENilt jaama jääkväärtuse hüvitist, kui lepingud enne lõpptähtpäeva lõpetatakse. Kui EDP ei oleks tahtnud avalike veeressursside kasutamise õigust pikendada, oleks REN talle iga elektriostulepingu lõpptähtpäeval jääkväärtuse hüvitanud.

(42) Peale selle selgitas EDP, et hüdroelektrijaamade jääkväärtus, mille eest tal on õigus riigilt hüvitist saada, on tegelikult krediit, mille EDP on RENi kaudu andnud riigile, kui elektriostulepingud 1995. aastal jõustusid. REN on Portugali riigi kontrolli all olev ettevõte. Selle kohustuste täitmata jätmise riski saab seega seostada riigi võlariskiga. EDP järeldab, et väärtuse ajakohastamise diskontomääras tuleks arvestada ainult RENi selle kohustuse täitmata jätmise riski.

4. **PORTUGALI MÄRKUSED JA VASTUSED**

(43) Portugal saatis huvitatud isikute märkustele vastuse, aga keskendus luhtunud kulude teemale, mille suhtes komisjonil kahtlusi ei olnud.

(44) 2016. aasta aprillis küsis komisjon Portugalilt lisateavet. Portugal vastas 16. aprillil 2016 ja esitas dekreetseaduse nr 240/2004 sätete ja kontsessioonilepingute lisade juriidilised selgitused.

5. **MEETME HINDAMINE**

5.1. **Abi olemasolu**

(45) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatakse, et igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest mis tahes kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatavaid ettevõtjaid või teatavate kaupade tootmist, on siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

(46) Et teha järeldus riigiabi olemasolu kohta, peab komisjon hindama, kas kõik ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud kriteeriumid (st riigi ressursside ülekandmine ja riigiga seostatavus, valikulise eelise andmine, konkurentsi võimalik kahjustamine ja ELi-sisese kaubanduse kahjustamine) on hindamise all oleva meetme puhul täidetud.

5.1.1. *Seostatavus*

(47) Kui avaliku sektori asutus annab saajale eelise, on meede juba oma olemuselt riigiga seostatav.

(48) Õigust kasutada avalikke veeressursse hüdroelektri tootmiseks pikendati EDP kui RENilt kontsessioonilepingu saanud isiku kasuks dekreetseaduse nr 226-A/2007 (veeressursside kasutamise kord) rakendamise tulemusel. Selle dekreetseaduse sätetes on kirjas ka eeskirjad, mida riik peab järgima, kui määrab summa, mille peab tasuma EDP pikendamisega kaasnevate majanduslike hüvede eest. Dekreetseadus nr 226-A/2007 on riiklik seadus, mille on vastu võtnud ja kehtestanud Portugali ametiasutused. Järelikult on selles sisalduvad abimeetmed seostatavad Portugali Vabariigiga.

5.1.2. *Riigi ressursid*

(49) Kui antakse kasutada üldkasutatavaid või loodusvarasid või antakse eri- või ainuõigused nende eest turuhindade alusel piisavat tasu saamata, võib tegu olla riigi tulust loobumisega ([1]).

([1]) Vt komisjoni teatis Euroopa riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest makstava hüvitise suhtes (ELT C 8, 11.1.2012, lk 4), punkt 33, kus mainitakse Euroopa Kohtu 22. mai 2003. aasta otsust kohtuasjas Connect Austria Gesellschaft für Telekommunikation GmbH *vs.* Telekom-Control-Kommission, ja Mobilkom Austria AG, C-462/99, ECLI:EU:C:2003:297, punktid 92 ja 93, ning Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 4. juuli 2007. aasta otsust kohtuasjas Bouygues and Bouygues Télécom SA *vs.* komisjon, T 475/04, ECLI:EU:T:2007:196, punktid 101, 104, 105 ja 111.

(50) Portugali veeseaduse (nr 58/2005) ja dekreetseaduse nr 226-A/2007 kohaselt kuuluvad Portugali territooriumil asuvad veeressursid Portugali riigile ning füüsilised ega juriidilised isikud ei saa neid omandada ega omada. Järelikult on nii, et põhimõtteliselt antakse avalike veeressursside kasutamisest saadav majanduslik kasu ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses riigi ressursside kaudu.

(51) Vesi ja õhk ehk loodusvarad, millel on hindamatu väärtus, võivad olla kodanikele vajalikud ja vahel hädavajalikud. Kui nende kasutamine ei ole turustatav ja/või nende kasutamisele ei omistata majanduslikku väärtust, ei pruugi need olla ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 käsitletava majandusliku väärtuse omistamise vahend ja seega mitte olla riigi ressurss. Sel juhul on meede üldkasutatavate veeressursside kasutamise õiguse andmine. Kuna on olemas tehinguhind, nähtub, et õigusele omistatakse majanduslik väärtus. Seega järeldab komisjon, et meetme puhul on tegu riigi ressursside kasutamisega.

(52) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ ([1]) artiklis 9 on sätestatud veevarustusteenuste kulude katmise põhimõte, piisavad stiimulid veehinna kujundamises, et kasutada veeressursse tõhusalt, ning muu hulgas ka tööstuse piisav panus. Liidu õiguse nende sätete kohaselt tunnustatakse eri veekasutusviiside majanduslikku väärtust. Pealegi määratletakse Portugali dekreetseaduse nr 226-A/2007 artiklis 91, et avalike veeressursside kasutamisel elektrienergia tootmiseks on Portugali õiguse kohaselt majanduslik, mõõdetav ja turuväärtus.

(53) Järelikult kaasneb avalike veeressursside hüdroelektri tootmiseks kasutamise pikendamisega EDP kui RENilt kontsessioonilepingu saanud isiku kasuks (nagu sätestatud dekreetseaduses nr 226-A/2007) riigi ressursside kasutamine ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

5.1.3. *Eelise puudumine*

(54) Tehingu turutingimustele vastavust saab tuvastada võrdlusanalüüsi või muude üldiselt aktsepteeritud hindamismeetodite alusel ([2]). Selline metoodika peab toetuma olemasolevatele objektiivsetele, kontrollitavatele ja usaldusväärsetele andmetele, ([3]) mis peavad olema piisavalt üksikasjalikud ja peegeldama majanduslikku olukorda ajal, mil otsustati tehing teha, võttes arvesse riski taset ja tulevikuootusi ([4]).

(55) Menetluse alustamise otsuses kahtles komisjon, kas 2007. aastal hinnatud kontsessioonilepingute pikendamise majanduslik väärtus ei olnud mitte liiga väike, kuna kahele eri väärtuseosale (amortiseerimata varade jääkväärtus ja hüdroelektrijaamade tegevusest saadud vabad rahavood) kohaldati erinevat diskontomäära.

(56) 2007. aastal hinnatud pikendamishind on 704 miljonit eurot (pärast 55 miljoni euro suuruse maksu mahaarvamist) ja see koosneb kahest osast. Esiteks diskonteeritud vabadest rahavoogudest, mida saavad hüdroelektrijaamad oma tegevusest aastatel 2020–2044 ([5]) (2 115 miljonit eurot diskonteerituna 2007. aastal). Teiseks jääkväärtuse nüüdispuhasväärtusest 2007. aastal (1 356 miljonit eurot diskonteerituna 2007. aastal). Tuleb märkida, et EDP-l oleks olnud õigus saada tagasi varade väärtus, kui Portugal ei oleks otsustanud temaga sõlmitud kontsessioonilepingut pikendada.

(57) Komisjon küsis, mil määral on amortiseerimata varadele madalama diskontomäära kohaldamine metodoloogiliselt õigustatud ([6]).

(58) Et arvestada asjaoludega, et jaamade käitamiseks kasutatavate amortiseerimata varade väärtus selgub aastal 2020 ja on vähem ebakindel, kuna lepingud on sõlmitud ettevõtjatega, mis on Portugali riigi kontrolli all, kasutasid

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).
([2]) Vt Üldkohtu 29. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas Scott *vs.* komisjon, T-366/00, ECLI:EU:T:2007:99, punkt 134, ja Euroopa Kohtu 16. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe, C-239/09, ECLI:EU:C:2010:778, punkt 39.
([3]) Vt Üldkohtu 16. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas Valmont Nederland BV *vs.* komisjon, T-274/01, ECLI:EU:T:2004:266, punkt 71.
([4]) Vt Üldkohtu 29. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas Scott *vs.* komisjon, T-366/00, ECLI:EU:T:2007:99, punkt 158.
([5]) 2020 on aasta, mil elektriostulepingud ja tehingus käsitletud 27 hüdroelektrijaama luhtunud kulude hüvitamise periood keskmiselt lõpevad. 2044 on aasta, mil 27 hüdroelektrijaama kontsessioonilepingute pikendusperiood keskmiselt lõpeb.
([6]) Vt menetluse algatamise otsuse põhjendus 51.

pangad selle väärtuse jaoks rahavoogude jaoks kasutatud kapitali kaalutud keskmisest hinnast madalamat diskontomäära ehk riskivaba määra, millele lisandub vahe 50–80 baaspunkti (*ca*. 4,6 % kapitali kaalutud keskmise hinna 7,8 % asemel). Madalama diskontomäära kasutamine suurendab jääkväärtuse nüüdispuhasväärtust ja vähendab pikendamise hinda. Kuna jääkväärtust ei mõjuta sama majanduslik ebakindlus, mis mõjutab vabasid rahavooge, võib järeldada, et riskivaba määra kasutamine on põhjendatud.

(59) Teisalt aga on kapitali kaalutud keskmise hinna kasutamine (keskmiselt aastatel 2020–2044 saadud) vabade rahavoogude nüüdispuhasväärtuse hindamisel turutava. Seda õigustab liberaliseeritud turul valitsev suurem tegevusrisk (Ibeeria elektrituru loomine ([1]) ja lõimituma energiaturu loomine Euroopas, mis kõik toovad kaasa suurema rahavoogude ebakindluse). Sellepärast on kapitali kaalutud keskmise hinna kasutamine diskonteeritud rahavoogude puhul põhjendatud.

(60) Kapitali kaalutud keskmist hinda hindasid Caixa Banco de Investimento ja CSFB, kes kasutasid võrdlusanalüüsi (sarnaste sektorite sarnaste ettevõtete kapitali kaalutud keskmine hind) ja alt-üles-hindamist (kapitali kaalutud keskmise hinna ümberarvutamine Bloombergilt saadud avalike andmete alusel). Caixa Banco de Investimento ja CSFB hindasid kapitali kaalutud keskmiseks hinnaks vastavalt 7,72 % ja 7,88 %. Selline meetod kajastab turutava ja on kooskõlas sarnaste meetoditega, mille komisjon on juba valideerinud seoses teiste juhtudega ([2]).

(61) Samuti kahtles komisjon, kas metoodikat, mida kasutas edastusvõrgu haldur REN pikendamise hinna arvutamisel ja mis andis kõrgema hinna (1 672 miljonit eurot), ei võiks pidada paremaks kui kahe finantsasutuse tehtud hindamised ([3]).

(62) RENi kasutatud metoodika ei ole aga turutava. Tema väljapakutud pikendamishinda ei saa kasutada järgmistel põhjustel:

a) REN kasutas üht ja sama diskontomäära nii jääkväärtuse kui ka vabade rahavoogude jaoks. See diskontomäär eeldab, et kapitali kaalutud keskmise hinna annab EDP kapitali kaalutud keskmine hind (6,6 %). Kapitali kaalutud keskmine hind peab aga kajastama kasumlikkust, mida soovivad konkreetse riigi konkreetse sektori investorid teatavat liiki projektilt. Kapitali kaalutud keskmine hind arvutatakse tavaliselt nii võrdlusanalüüsi (võrreldavate konkurentide kapitali kaalutud keskmine hind) kui ka alt-üles-meetodi abil, mis hõlmab kapitali kaalutud keskmise hinna iga komponendi (beeta, riskipreemia) hindamist, mida aga uuringus ei tehtud. Seega näib, et RENi meetod ei hõlma turu standardmeetodeid.

b) Peale selle ei saa Portugali ametiasutused RENi hinnangut kasutada sellepärast, et ta ei ole sõltumatu. Portugali õigusraamistiku kohaselt peavad kontsessiooni väärtuse määrama kaks sõltumatut institutsiooni (konkreetsel juhul CSFB and Caixa Banco de Investimento) ja nende hinnangute alusel määratigi pikendamise hind. Nagu eespool näha, kasutasid CSFB ja Caixa Banco de Investimento sobivat metoodikat. Komisjonil ei ole põhjust pidada neid kontsessiooni pikendamise turuhinna hinnanguid sobimatuteks.

(63) Järelikult võib pärast nõuetekohast analüüsi väita, et meetodid, mida Portugal kasutas pikendamishinna määramiseks, on rahuldavad.

(64) Hanke korraldamise korral oleks Portugal pidanud maksma EDP-le elektriostulepingu kontsessiooniperioodi lõpus (aastal 2020) amortiseerimata varade hinna. Teiseks on pikendamishinna aluseks eeldus, et elektri hind on 50 eurot megavatt-tunni eest. Tuleb märkida, et samal ajal hinnatud luhtunud kulude hüvitise aluseks oli 36 eurot megavatt-tunni eest. Kui kasutada pikendushinna arvutamisel seda hinnangut, oleks Portugal peale maksnud (nüüdispuhasväärtus oleks olnud – 15,4 miljonit eurot). Seetõttu on need hinnangulised hinnad luhtunud kulude otsuses kasutatud hinnangutega võrreldes Portugali riigi jaoks kindlasti kasulikumad ja kajastavad mõlema finantsasutuse konservatiivsust.

([1]) Ibeeria elektriturg ehk MIBEL määratleti Portugali Vabariigi ja Hispaania Kuningriigi vahel Ibeeria elektrituru loomiseks sõlmitud rahvusvahelises lepingus. MIBEL loodi mitme Hispaanias ja Portugalis vastu võetud õigusaktiga (nt 30. juuni 2006. aasta korraldus ITC/2129/2006 Hispaanias ja 26. juuni 2006. aasta korraldus nr 643/2006 Portugalis).

([2]) Vt nt Riigiabi – Ungari – SA.38454 (2015/C)(ex 2015/N) – Võimalik riigiabi Paksi tuumaelektrijaamale – Kutse märkuste esitamiseks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikele 2 (ELT C 8, 12.1.2016, lk 2) ning T-319/12 ja T-321/12 – Hispaania ja Ciudad de la Luz *vs*. komisjon, ECLI:EU:T:2014:604, p. 40, T-233/99 ja T-228/99 – Landes Nordrhein-Westfalen *vs*. komisjon, ECLI:EU:T:2003:57, p. 245.

([3]) Vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 48–51.

6. **JÄRELDUS**

(65) Komisjon järeldab seega, et meede, millega anti EDP-le 704 miljoni euro eest õigus käitada hüdroelektrijaamu kauem, ei vasta kõigile ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, mistõttu ei ole see riigiabi,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Meede, mille Portugal rakendas EDP – Energias de Portugal, S.A. – puhul, pikendades avalike veeressursside kasutamist, ei ole Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 seisukohast riigiabi.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Portugali Vabariigile.

Brüssel, 15. mai 2017

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Margrethe VESTAGER